

AVANCERAT MANUS**Bingo om Globala målen och Barnkonventionen****BILD 1**

Den 24 oktober är det FN dagen, eftersom det är FN:s "födelsedag". FN bildades 1945 för att förhindra krig och hjälpa världens länder att samarbeta, ta ansvar och fördela resurser bättre. FN är en gemenskap mellan världens länder. Huvudkontoret för FN finns i New York, USA. Utanför den stora FN byggnaden i New York finns alla världens flaggor. En plats som synliggör att på jorden finns många länder och när vi "står" sida vid sida och hjälper varandra då skapar vi en förenad värld – Förenta nationerna! FN!

I FN finns en viktig överenskommelse som kallas Barnkonventionen. Den blev lag i Sverige 2020.

BILD 2

I Barnkonventionen står det mycket som är viktigt i olika så kallade artiklar. I artikel 2 står det exempelvis att alla människor är lika mycket värda och i artikel 7 att alla barn har rätt till ett eget namn.

BILD 3

Det finns omkring 7,8 miljarder människor på vår jord. Tyvärr är världens resurser mycket ojämnt fördelade. 20 procent av världens invånare bestämmer över 80 procent av alla resurser, medans 80 procent av människorna på jorden delar på 20 procent.

Förklara för eleverna genom att skriva på tavlan och göra en praktisk övning:

- 8 personer får exempelvis 2 polkagrisar och 2 personer får 8 polkagrisar.
- Ställ frågor: Ska det vara så här? Vad kan vi göra för att förändra orättvisan? Öppna upp för samtal och ställ följdfrågor.
- Exempel på svar: Vi måste dela med oss, våga bryta med vårt "ha-mer-begär" och istället tänka på att ge.

Inom FN så bestämde medlemsländerna att från år 2016 till år 2030 fokusera på 17 mål och områden som man just nu informerar om. De handlar om konkreta sätt att bättre förvalta, förädla och fördela jordens resurser. De kallas för de Globala målen.

BILD 4

Det här är symbolen för de Globala målen. Dessa 17 Globala mål är en del av den bredare agenda för hållbar utveckling som kallas Agenda 2030. Agenda 2030 är en plan för hur alla FN:s medlemsstater tillsammans kan skapa en mer hållbar värld och uppnå Globala målen till 2030.

BILD 5 – Mål 1

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär även brist på frihet, inflytande, hälsa, utbildning och säkerhet. Det brukar kallas för multidimensionell fattigdom. Idag lever 1,3 miljarder människor i multidimensionell fattigdom och av dessa är

hälften under 18 år. Brist på mat, sjukvård, säkerhet och rent vatten dödar tusentals människor varje dag. Det Globala målet nr 1 handlar om att avskaffa fattigdom i alla dess former och ge alla människor i världen chans till ett värdigt och tryggt liv.

BILD 6 – Mål 2

Hunger är den främsta dödsorsaken i världen. Människor som lever med stor matosäkerhet vet inte om de kan sätta mat på bordet från en dag till en annan. Brist på mat är en mänsklig katastrof som har långsiktiga effekter för människors hälsa och samhällets möjlighet till utveckling och tillväxt. Vår planet har försett oss med enorma resurser, men ojämlik tillgång och ineffektiv hantering lämnar miljontals människor undernärda.

Tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet som varje stat har en skyldighet att tillförsäkra sina medborgare. Genom att främja ett hållbart jordbruk och rättvisa system för att fördela mat och resurser kan vi säkerställa tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat för alla.

BILD 7

Enligt FN:s barnkonvention artikel 6 och 27 har alla barn rätt till mat. Det är något alla behöver för att kunna leva och utvecklas.

BILD 8 – Mål 3

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Människors hälsa påverkas av ekonomiska, ekologiska och sociala faktorer och mål 3 inkluderar alla dessa dimensioner och människor i alla åldrar.

Under de senaste decennierna har stora framsteg gjorts för att förbättra människors hälsa globalt, till exempel så har barndödligheten minskat med 50 procent sedan 1990. Investeringar i hälsa genom förebyggande insatser och modern och effektiv vård för alla gynnar samhällets utveckling i stort och skapar förutsättningar för människors grundläggande rättigheter till välbefinnande. Men förutsättningar för god hälsovård kan också snabbt förändras, som exempelvis när en pandemi sprids över världen.

BILD 9

Enligt FN:s barnkonvention artikel 31 har barn rätt till lek, vila o fritid. Alla människor behöver återhämtning. Barn som utvecklas måste få tid att bearbeta kunskap och "bara vara" utan att prestera. En skola utan rast fungerar inte, likaså kan man inte arbeta hela tiden utan måste få ledigt. Att utveckla sina intressen på sin fritid gör att man mår bra och trivs med livet.

BILD 10 – Mål 4

Att få gå i skola är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots det beräknas fortfarande 774 miljoner människor i världen inte kunna skriva och läsa, varav två tredjedelar är kvinnor. Forskning visar att inkluderande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välbefinnande, hälsa och jämställdhet i varje samhälle.

Utbildningssystem världen över måste möta människors behov under hela livet – från förskola, grundskola, gymnasium och högre utbildning, samt alla människors lika möjlighet till livslångt lärande som gynnar deltagande i arbets- och samhällsliv. Utbildning är nyckeln till välbefinnande och öppnar en värld av möjligheter som gör det möjligt för var och en av oss att bidra till ett hållbart samhälle.

BILD 11

Enligt FN:s barnkonvention artikel 28 har alla barn rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla.

BILD 12 – Mål 5

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Alla former av våld, diskriminering och skadliga sedvänjor mot en person drabbar såväl individen som hela samhället. Det har bevisats om och om igen att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till hållbar utveckling.

Att leva ett liv fritt från våld och diskriminering är en grundläggande mänsklig rättighet och helt avgörande för att människor och samhällen ska utveckla sin fulla potential.

BILD 13

Varje människa är värdefull och har något att bidra med. Inget kön ska diskrimineras utan respekteras. Att tänka som i den så kallade gyllene regeln "som jag vill bli behandlad ska jag behandla andra" är ett bra riktmärke. Då skapar vi en miljö där människor inkluderas och blir bemötta med respekt.

BILD 14 – Mål 6

Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden, och därmed också en förutsättning för människors hälsa och hållbar utveckling. Vatten är också en förutsättning för världens livsmedelsproduktion och energiproduktion och brist på vatten kan därför bli orsak till konflikt, både inom och mellan länder. Men vattentillgångar kan också fungera som enande kraft som stärker samarbete och skapar lösningar för fred.

En av tre personer världen över lever idag utan tillgång till grundläggande sanitet, vilket orsakar sjukdom och skapar en ohälsosam miljö som särskilt drabbar människor som lever i fattigdom. I synnerhet drabbas kvinnor och flickor som ofta ansvarar för familjens vattenförsörjning, vilket leder till förlorade inkomstmöjligheter och missade skoldagar. Tillgång till rent vatten och sanitet för alla är grundläggande för människors hälsa och utveckling.

BILD 15

Genom att borra nya brunnar kan barn och vuxna få tillgång till rent vatten.

Ett exempel är hur organisationen PMU:s samarbetspartner i Sydsudan borrar vattenbrunnar. Brunnarna har underlättat för kvinnor, som tidigare tvingats gå långa sträckor där de riskerar att bli utsatta för övergrepp, att nu få tillgång till rent vatten nära sitt hem.

BILD 16 – Mål 7

Tillgång till energi som är hållbar, som kan förnyas och som man kan lita på är en förutsättning för att möta framtidens utmaningar.

En stor del av jordens befolkning har inte tillgång till el, samtidigt som efterfrågan på energi globalt väntas öka med 37 procent till år 2040.

BILD 17

Sol-, vind- och vattenkraft är sätt att använda naturens egen energi.

BILD 18 – Mål 8

Idag befinner sig mer än hälften av världens arbetstagare i osäkra anställningar, ofta med dålig lön och begränsad tillgång till både utbildning och socialförsäkringar. Under de kommande 20 åren väntas dessutom den globala arbetskraften öka med 800 miljoner människor vilket kräver stora ansträngningar för att skapa nya jobb som också är hållbara för människa och miljö.

Anständiga arbetsvillkor främjar en hållbar ekonomisk tillväxt och är en positiv kraft för hela planeten. Vi måste skydda arbetstagarnas rättigheter och en gång för alla stoppa modernt slaveri, människohandel och barnarbete.

BILD 19

Det finns många fantastiska och modiga människor i vår värld.

Marie-Claire är en av dem. Hon bor i Kongo. När hon såg att flera av gruvorna i hennes område styrdes av beväpnade grupper, gick hon till dem och förhandlade med dem att lägga ner vapnen och börja arbeta i gruvan istället.

Nu driver hon flera gröna gruvkooperativ som inte tillåter att kvinnor och barn utnyttjas i gruvområdet och där vinsten återinvesteras i de omkringliggande byarna.

Ett sätt för människor att ta makten över sina arbetsvillkor, kan vara att starta egna kooperativ. I Kongo finns även exempel på kvinnor som startat kooperativ för jordbruk och att tillverka väskor. På det sättet har de tagit makten över sina egna liv.

BILD 20 – Mål 9

En fungerande och stabil infrastruktur är grunden för alla framgångsrika samhällen. För att möta framtida utmaningar som vi människor och vår planet står inför måste våra industrier och infrastrukturer göras mer inkluderande och hållbara.

Innovation och teknologiska framsteg är nyckeln till att finna hållbara lösningar för såväl ekonomiska som miljömässiga utmaningar. Det bidrar dessutom till att skapa nya marknader och arbetstillfällen som kan bidra till en effektiv och jämlik resursanvändning. Att investera i hållbara industrier, forskning, miljövänlig teknik och innovation är alla viktiga sätt att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

BILD 21

Till infrastruktur brukar man först och främst räkna system som omfattar vägar och järnvägar, elnät och andra energisystem, telenät och Internet, samt vatten- och avloppsnät.

BILD 22 – Mål 10

Grunden för ett hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället. Globala målens ledord är "Leave No One Behind" och mål 10 belyser vikten av att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför i utvecklingen.

Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsvariation, ålder och annan ställning. Även om många länder

har haft en positiv ekonomisk utveckling med minskad fattigdom under de senaste decennierna, så har klyftorna ökat både inom och mellan länder. Jämlikhet minskar risken för konflikter och främjar alla människors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen.

BILD 23

Enligt FN:s barnkonvention artikel 14 har alla barn rätt till en personlig tro. Man ska respekteras och kunna praktisera sin tro oavsett vilken religion man tillhör, men även respekteras om man inte har en tro.

BILD 24 – Mål 11

Över hälften av världens befolkning bor i urbana områden, dvs städer eller större byar, och andelen väntas stiga till 70 procent år 2050. Växande städer kan skapa nya möjligheter till försörjning, men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem. Den snabba och stora inflyttningen till städer ställer nya krav som behöver bemötas på ett ekologiskt, klimatomätt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver ny teknik och samarbete mellan flera sektorer. Inkluderande och innovativ stadsplanering behövs för att göra städerna säkra och hållbara för framtiden.

BILD 25 – Mål 12

Vår planet har försett oss med ett överflöd av naturresurser, men vi människor har inte nyttjat det på ett ansvarsfullt sätt och konsumerar nu långt bortom vad vår planet klarar av. Visste du exempelvis att 1/3 av den mat som produceras slängs? Att uppnå hållbar utveckling kräver att vi minskar vårt ekologiska fotavtryck genom att ändra hur vi producerar och konsumerar varor och resurser.

Hållbar konsumtion innebär inte bara miljöfördelar utan även sociala och ekonomiska fördelar såsom ökad konkurrenskraft, tillväxt på såväl den lokala som globala marknaden, ökad sysselsättning, förbättrad hälsa och minskad fattigdom. Omställning till en hållbar konsumtion och produktion av varor är en nödvändighet för att minska vår negativa påverkan på klimat, miljö och människors hälsa.

BILD 26

Luftföroreningar kan ställa till problem lokalt, till exempel för människors hälsa, när höga halter uppstår nära en föroreningskälla eller inom ett tätt befolkat område. Luftföroreningar orsakar bland annat hjärt- och kärlsjukdomar samt luftvägssjukdomar. För små partiklar har inga säkra nivåer hittats och därför bör man sträva efter så låga utsläpp som möjligt.

BILD 27 – Mål 13

Klimatförändringarna är ett verkligt hot mot hela vår värld och mot alla oss människor. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och som följd riskerar vi att nå en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader, vilket skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Effekterna är redan nu synliga och kommer att bli katastrofala om vi

inte agerar nu. Genom utbildning, innovation och efterlevnad av våra klimatförpliktelser kan vi göra nödvändiga förändringar för att skydda planeten.

Det globala arbetet för att uppnå mål 13 och bekämpa klimatförändringarna konkretiseras ytterligare i Klimatkonventionen (1992) och Parisavtalet (2016). Klimatkonventionen är en global konvention med åtgärder för att stoppa klimatförändringarna. Parisavtalet slår fast att den globala temperaturökningen ska begränsas till åtminstone under två grader genom att främst minska utsläppen av växthusgaser. En annan del av avtalet handlar om att ge stöd till dem som drabbas av klimatförändringarnas effekter.

Tips: Prata gärna kort i klassrummet om vad elever och lärare gör och skulle kunna göra för klimatet.

BILD 28 – Mål 14

Världens hav – deras temperatur, kemi, strömmar och liv – driver globala system som gör jorden beboelig för mänskligheten. Haven täcker 70 procent av vår planet och över tre miljarder människor är beroende av den marina och kustnära biologiska mångfalden för sin försörjning. Hur vi hanterar våra hav är avgörande för mänskligheten som helhet och för att balansera effekterna av klimatförändringarna.

Överfiske, försurning, gifter och föroreningar är några av de problem som drabbar våra hav idag. Vi måste skydda våra hav och säkerställa hållbar användning av havsbaserade resurser och ekosystem. Vi har alltid behövt haven. Nu behöver haven oss.

BILD 29 – Mål 15

Hållbara ekosystem och biologisk mångfald är grunden för vårt liv på jorden. Att tillgodose mänsklighetens behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler och råmaterial utan att skada den biologiska mångfalden och säkerställa hållbart nyttjande ekosystemtjänster är en avgörande utmaning för vår överlevnad.

Ekosystem på land såsom skogar, våtmarker, torrmarker och berg utgör livsmiljöer för miljontals arter samtidigt som de renar luft och vatten. Markförstöring och avskogning leder till ökade halter av växthusgaser och hotar såväl klimatet som djurarters överlevnad. Vi är alla en del av jordens ekosystem och spelar alla en viktig roll för att bevara livsmiljöer som säkerställer överlevnad av växt- och djurarter på land.

BILD 30

Korallrev är viktiga ekosystem med en enorm färgrik mångfald av både växter och djur.

BILD 31 – Mål 16

Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. Inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korruption och våld. Alla människor är lika inför lagen och ska ha lika tillgång till rättvisa och möjligheter att utöva inflytande och ansvarsutkrävande över beslutsfattande.

Inga varaktiga framsteg kan nås i en kontext präglad av konflikt och våld. Våld innebär inte bara mänskligt lidande, det raserar också grunden för samhällets ekonomiska, miljömässiga och sociala utveckling. De länder som är drabbade av krig och utdragna konflikter är de länder som har svårast att lyfta sin befolkning ur fattigdom. Att stärka respekten för demokratiska principer och främja mänskliga rättigheter är nyckeln till fredliga, inkluderande och hållbara samhällen.

BILD 32

"Det är inte så konstigt att det är krig i världen när inte ens två syskon kan hålla sams", sa en mamma en gång. Tanken att skapa fred är svindlande men ändå så nära och värdefull. Fred börjar med dig och mig och berör varje människa. Om vi arbetar för en större tolerans och acceptans för varandras olikheter kommer det skapa en vänligare och fredligare värld. Det handlar inte då om andra och deras ansvar utom om mig och mina val i livet. Att välja en fredlig väg är en stor utmaning men som i längden skapar en bättre värld och trivsamt miljö att leva i.

BILD 33 – Mål 17

Världen är idag mer sammankopplad än någonsin tidigare och Globala målen kan bara förverkligas genom globalt partnerskap och samarbete. Genomförandet av målen kräver global solidaritet, kapacitetsutveckling och mobilisering av ekonomiska resurser för att säkerställa att inget land eller någon grupp lämnas utanför i utvecklingen.

Internationella investeringar och samordnad politik behövs för att säkerställa nyskapande hållbar teknisk utveckling, rättvis handel, tillförlitlig uppföljning och stöd vid humanitära kriser. Utbyte av kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser är samtliga viktiga komponenter för att målen ska nås, i synnerhet för att tillgodose behoven hos de fattigaste och mest sårbara länderna. Mål 17 handlar om hur Globala målen ska kunna bli verklighet.

BILD 34

Att bli sedd och hörd och få den hjälp man behöver i livet är något som FN strävar efter för varje barn.

BILD 35

Tre enkla ord som kan vara ledord i livet och göra så att man mår bra och skapar en trivsamt miljö är: HEJ, TACK och FÖRLÅT.

Alltså...

1. Vi hälsar på varandra.
2. Vi tackar när vi får något.
3. Om vi gjort någon illa, så ber vi om förlåtelse.

*Källor använda i manuset: Globalamalen.se, Naturvårdsverket, UNICEF-för alla barn, PMU
Bingospel framtaget av biståndsorganisationen PMU efter idé och manus av Marina Andersson